

УДК 339.562(477+061.1)

АНАЛІЗ ТОВАРНОЇ СТРУКТУРИ ІМПОРТУ УКРАЇНИ З КРАЇН ЄС

Мельник Т.М., Туницька Ю.М.

Київський національний торговельно-економічний університет

У статті визначено основні тенденції зовнішньої торгівлі України з ЄС. Проаналізовано структуру та динаміку імпорту товарів з країн співтовариства за період з 2007 по 2015 рр. Досліджено передумови її формування. Визначено загрози для вітчизняного ринку від лібералізації тарифного захисту за умов дії зони вільної торгівлі. Запропоновано шляхи врівноваження товарної структури імпорту з ЄС.

Ключові слова: імпорт, зона вільної торгівлі, євроінтеграція, імпортозалежність, імпортне мито.

Постановка проблеми. Угода про асоціацію між ЄС та Україною та її складова – поглиблена і всеохоплююча зона вільної торгівлі передбачає оптимізацію структури імпорту європейських товарів, збільшення якого внаслідок лібералізації зовнішньої торгівлі призведе до витіснення національного виробника з внутрішнього ринку України, що свідчить про актуальність цієї проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомим внеском у вивчення проблем євроінтеграції України та її наслідків для різних галузей промисловості є напрацювання вітчизняних науковців: В.Г. Андрійчука [1], В.М. Гейця [3], С.О. Радзівської [12], А.Ю. Сібекиної [13], Л.В. Шинкарук [15] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак подальшого дослідження потребують питання оптимізації товарної структури зовнішньої торгівлі з ЄС в умовах дії зони вільної торгівлі.

Мета статті – здійснити аналіз динаміки та структури імпорту товарів в Україну з країн ЄС, визначити основні тенденції та проблеми її формування, а також дослідити загрози та можливості для національного виробника від лібералізації зовнішньої торгівлі за умов створення зони вільної торгівлі.

Виклад основного матеріалу. ЄС як єдина митна територія залишається найбільшим торговельним партнером України. У 2015 р. частка країн ЄС у загальному обсязі зовнішньої торгівлі становила в експорті 34,1%, в імпорті – 40,39%.

Останніми роками в Україні зберігається тенденція до випереджання темпів зростання імпорту товарів з країн ЄС над темпами зростання експорту (рис. 1). За відносної стабільності структури торговельних операцій поступово формувалися умови для появи від'ємного сальдо у зовнішній торгівлі товарами України та ЄС (табл. 1).

Перевищення обсягів імпорту над експортом з ЄС в Україні у 2007–2015 рр. спостерігається майже за всіма розділами Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД).

Для 2005–2009 рр. притаманна тенденція до зміцнення позицій європейської продукції на внутрішньому ринку України при низьких темпах збільшення обсягів експорту відповідних товарів до країн-членів ЄС. Зростання високотехнологічного імпорту з Євросоюзу супроводжувалось нарощуванням обсягів українського експорту продукції з низькою доданою вартістю.

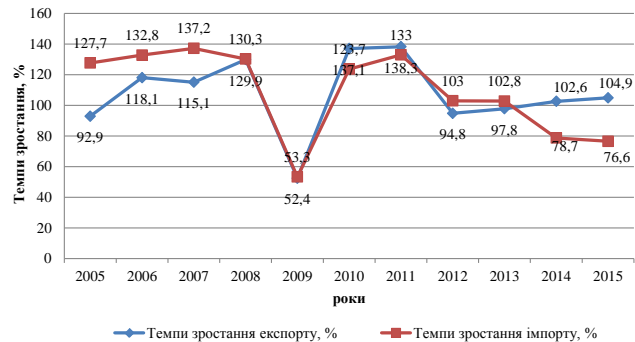

Рис. 1. Темпи зростання імпорту та експорту товарів в Україні з країнами ЄС у 2005–2015 рр.

Джерело: складено автором на основі [5]

У кризовому 2009 р стрімке скорочення імпорту в Україну з країн ЄС за всіма товарними групами, за винятком жирів та олії рослинного і тваринного походження, пояснювалось девальвацією гривні, що зробила імпорт менш доступним, призвела до загального скорочення доходів економічних суб'єктів за умов падіння виробництва, обмеження доступу до фінансових ресурсів та зменшення притоку іноземного капіталу.

Починаючи з 2010 р., обсяги імпорту знову почали зростати. Найбільшу частку у загальному обсязі імпорту в Україну у 2015 р. становили: мінеральні продукти (22,70%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (17,23%), машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (17,37%), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (8,37%), засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (5,66%), недорогоцінні метали та вироби з них (5,08%), готові харчові продукти (5,07%), продукти рослинного походження (2,64%) (табл. 2).

Подальші зміни в товарній структурі імпорту з ЄС відбуватимуться під дією лібералізації тарифного регулювання зовнішньої торгівлі в Україні у рамках дії зони вільної торгівлі (ЗВТ). Згідно з Угодою мита на імпорт європейських товарів в Україну зменшуватимуться протягом 5–10 років, починаючи з 1-го січня 2016 р., тоді як ЄС зобов'язується спростувати більшість митних ставок одразу. Завдяки тарифній лібералізації на нашому ринку з'являться дешевші європейські товари, що з одного боку загострить конкуренцію, а з іншого, – стимулюватиме вітчизняних виробників удосконалювати свій товар. Згідно з Угодою розміщені в Україні виробництва повинні будуть запровадити європейські стандарти протягом 7 років.

Оцінюючи товарну структуру імпорту України, першочерговим вважаємо ґрунтовний аналіз товарів за розділами УКТЗЕД, частка яких більше 2%.

Протягом досліджуваного періоду частка товарів розділу «Живі тварини; продукти тваринного походження» у загальному обсязі імпорту до України з ЄС збільшилася з 0,73% у 2007 р. до 2,16% у 2015 р. передусім завдяки зростанню

частки таких товарних груп, як: «М'ясо та їстівні субпродукти» (0,61% у 2015р), «Молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед» (0,43%), «Риба та ракоподібні» (0,32%).

У 2013 р. порівняно з 2007 р. негативне сальдо м'яса та їстівних субпродуктів збільшилося у 21 раз і становило -304 млн дол, живих тварин, риби та ракоподібних – у 2 рази і дорівнювало -110,3 та -104,1 млн дол. У 2015 р. ці показни-

Таблиця 1

Динаміка сальдо зовнішньої торгівлі України з ЄС у 2007–2015 рр., млн. дол.

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Усього по країнах ЄС1	-8302,34	-10738,91	-5893,39	-6049,37	-7782,88	-9113,55	-10287,89	-4066,22	-2314,95
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	-143,01	-693,17	-428,25	-453,66	-391,45	-647,14	-613,41	-318,30	-108,74
II. Продукти рослинного походження	192,54	1714,78	872,94	422,85	1379,07	2422,08	2250,66	2182,87	2039,18
III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	731,75	537,43	367,79	530,62	546,15	696,68	396,00	720,11	630,44
IV. Готові харчові продукти	-544,43	-885,08	-559,75	-676,48	-785,49	-514,32	-635,24	-298,30	-15,08
V. Мінеральні продукти	1293,34	988,50	475,82	1138,97	1698,77	867,70	-159,16	-1098,80	-2003,30
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	-2069,51	-2864,39	-2591,58	-3001,85	-3398,20	-3947,32	-4252,83	-3157,91	-2225,04
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	-1461,26	-1980,83	-1259,42	-1706,14	-2023,72	-2015,10	-2023,89	-1607,00	-1189,50
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена	284,60	249,62	101,74	79,06	59,69	38,82	30,41	31,62	15,39
IX. Деревина і вироби з деревини	384,10	239,37	262,24	278,61	354,66	301,82	310,37	531,28	610,68
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	-936,61	-1180,55	-884,39	-1021,51	-1095,17	-1076,30	-1145,84	-754,74	-509,65
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	13,97	-15,94	1,46	-75,38	-92,46	-109,59	-136,80	-37,24	-21,42
XII. Взуття, головні убори, парасольки	69,83	71,86	70,10	79,32	89,67	61,38	65,02	84,25	78,32
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	-398,41	-534,42	-228,02	-314,86	-371,66	-386,30	-437,22	-214,67	-84,87
XIV.71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	-48,85	-272,34	-29,83	-102,31	-368,58	-117,42	-207,30	-128,33	-25,79
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	3181,69	4423,09	1183,32	3023,12	4141,17	2464,54	2987,03	3266,24	2285,32
XVI. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	-4962,74	-5666,35	-2073,53	-2270,79	-4271,79	-3702,17	-3367,33	-1609,30	-865,74
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	-3159,50	-3917,69	-744,79	-1385,08	-2559,38	-2706,63	-2694,80	-1131,54	-708,42
XVIII. Прилади та апарати оптичні, фотографічні	-419,04	-447,15	-261,89	-379,43	-377,29	-434,83	-390,08	-248,40	-147,84
XX. Різні промислові товари	-131,77	-265,43	-52,27	-91,09	-129,64	-158,25	-97,95	-142,99	44,31
XXI. 97 Твори мистецтва	0,01	-2,85	-0,26	-45,79	-51,61	-4,16	-16,45	-8,38	-0,15

Джерело: складено автором на основі [5]

ки знизилися до -27,7 млн дол, -58,33 млн дол, -40,98 млн дол, що пов'язане передусім із девальвацією гривні, через яку закупівля цієї продукції за кордоном частково втратила економічну привабливість.

Інтеграція України в ЄС приховує загрози для розвитку вітчизняних виробників товарів зазначеного розділу. Це, насамперед, збільшення на внутрішньому продовольчому ринку України конкуруючого імпорту за ймовірного продовження обмеження вітчизняного експорту до країн ЄС внаслідок його невідповідності європейським стандартам [16]. До того ж у зобов'язаннях по імпортних тарифах на м'ясо та харчові субпродукти, взятих на себе Україною та ЄС, спостерігається асиметрія [4].

У цілому сальдо зовнішньої торгівлі товарами розділу «Продукти рослинного походження» є позитивним, що пояснюється зростаючим перевищенням обсягів експорту над імпортом зернових культур, насіння і плодів олійних культур. Однак за період з 2007 до 2015 рр обсяги імпорту перевищували обсяги експорту за такими групами: живі дерева та інші рослини (з -48,9 млн дол до -14,22 млн дол), їстівні плоди та горіхи (з 37,3 млн дол до -17,33 млн дол), овочі (5,54 млн дол до -10,27 млн дол), кава і чай (-35,8 млн дол до -55,68 млн дол), шелак природний (-16,8 млн дол до -13,41 млн дол). У 2015 р. частка цих продуктів становила відповідно 0,10%, 0,68%, 0,14%, 0,38%, 0,09%. Найбільшу частку склав імпорт експорторієнтованої групи – зернових культур (ЄС, переважно, експортує продовольчу пшеницю і ячмінь) – 0,68%.

Великі обсяги імпорту їстівних плодів та горіхів обумовлені: тенденцією довгострокового зростання споживання свіжих плодів та фруктів; підвищенням вимог до якості та асортименту продукції; змінами вподобань споживачів; збільшенням доступності продуктів, що не вирощуються в Україні через природно-кліматичні умови, і як наслідок зниженням імпортних митних тарифів через вступ України до СОТ тощо.

Основними товарами розділу «Готові харчові продукти», імпорт яких до України збільшувався, є різні харчові продукти (1,23% у 2015 р.), алкогольні, безалкогольні напої та оцет (0,91%), залишки і відходи харчової промисловості (0,83%), какао та продукти з нього (0,50%), продукти переробки овочів (0,45%), готові продукти із зерна (0,38%). Обсяги постачання тютюну та його промислових замінників становили 0,50%.

Від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі алкогольною та безалкогольною продукцією у 2013 р. порівняно з 2007 р. зросло в 10 разів і становило -260 млн дол. В умовах дії ЗВТ з ЄС обсяги ввезення алкогольної та безалкогольної продукції в Україну збільшуватимуться внаслідок спрощення імпорту алкогольної продукції. З 20 вересня 2015 р. скасована обов'язкова сертифікація продукції у системі УкрСЕПРО.

Перехідний період лібералізації доступу алкогольної продукції на ринок України – 10 років. Також у ході переговорів українська група домоглася від ЄС так званого «компенсаційного пакета» для захисту виноробної галузі, що традиційно виробляє продукцію, ідентифіковану за європейськими географічними назвами. Йдеть-

Таблиця 2

Динаміка товарної структури імпорту в Україну з ЄС у 2007-2014 рр.

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Усього по країнах ЄС1	100	100	100	100	100	100	100	100	100
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	0,73	2,46	2,90	2,45	1,61	2,58	2,47	2,16	1,78
II. Продукти рослинного походження	1,41	1,92	2,78	2,86	2,71	3,47	3,29	3,58	2,64
III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	0,34	0,42	0,66	0,53	0,47	0,48	0,39	0,35	0,31
IV. Готові харчові продукти	3,94	3,91	5,57	5,28	4,73	4,81	5,24	5,68	5,07
V. Мінеральні продукти	4,84	7,22	5,53	6,80	7,11	7,79	11,44	18,32	22,70
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	14,20	13,49	19,99	19,17	17,42	18,20	18,24	18,18	17,23
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	7,71	7,58	8,90	9,50	8,30	8,07	7,86	8,09	8,37
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена	0,38	0,32	0,38	0,37	0,32	0,30	0,37	0,52	0,60
IX. Деревина і вироби з деревини	1,00	1,12	1,27	1,23	1,06	0,98	1,12	1,01	0,67
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	4,51	4,39	6,25	5,73	4,56	4,39	4,52	3,84	3,73
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	3,46	2,73	3,87	3,47	2,95	2,54	2,58	3,00	3,46
XII. Взуття, головні убори, парасольки	0,17	0,18	0,21	0,22	0,22	0,20	0,24	0,30	0,26
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	2,08	2,08	1,78	1,95	1,74	1,71	1,84	1,43	1,25
XIV.71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	0,59	1,19	0,53	0,72	1,65	0,64	0,90	0,71	0,27
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	6,35	6,40	6,48	6,85	6,81	6,04	5,83	5,44	5,08
XVI. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	28,36	25,43	22,81	20,39	24,07	21,22	19,55	17,47	17,37
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	15,73	15,00	5,99	8,25	10,51	12,82	10,67	5,94	5,66
XVIII. Прилади та апарати оптичні, фотографічні	1,99	1,66	1,95	2,17	1,65	1,81	1,63	1,40	1,34
XX. Різні промислові товари	1,34	1,59	1,27	1,26	1,28	1,27	1,10	1,86	1,40
XXI. 97 Твори мистецтва	0,00	0,01	0,00	0,25	0,21	0,02	0,06	0,04	0,00

Джерело: складено автором на основі [5]

ся про пільгове кредитування виробників з боку ЄБРР, Європейського інвестиційного банку [2]. Очікуване скасування ліцензування експорту та імпорту спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів може стимулювати завезення в країну низькоякісних виробів і напоїв [8].

У 2015 р. обсяги імпорту мінеральних продуктів з країн ЄС перевищили обсяги експорту на 2003,3 млн дол. Це пов'язано з недостатньою забезпеченістю України власними енергетичними ресурсами – кам'яним вугіллям, сировою нафтою (включаючи газовий конденсат), природним газом. Частка імпорту мінеральних палив, нафти і продуктів її перегонки з країн ЄС за досліджуваній період зросла у 4 рази та становила 22,70% у 2015 р.

Нафтовидобувна та нафтопереробна галузі України не були своєчасно переорієнтовані на впровадження новітніх технологій, мінімізацію витрат сировини, досягнення європейських стандартів якості та нарощування експорту нафтопродуктів. У 2013 р. в Україні вироблено 3,5 млн т нафтопродуктів. Частка імпорту сягнула 78% (2008 р. – 13,5%). Сьогодні найбільшими постачальниками бензину А-95 є Польща, Румунія та Латвія.

Аномально висока газоемність ВВП в Україні призводить не тільки до газової імпортозалежності, але і тіньових схем та корупції. У цілому ж наша держава має великий потенціал до скорочення обсягів імпорту газу з РФ за рахунку реверсу з країн ЄС, нарощування власного видобутку та зростання енергоефективності [9].

Для досягнення головних цілей Нової енергетичної стратегії (НЕС) 2020, розробленої з урахуванням європейських енергетичних стандартів, визначаються такі цільові завдання: забезпечення енергозощадження шляхом реалізації програм енергоефективності відповідно до Директив з енергоефективності та модернізації житлового фонду ЄС; інтеграція енергетичної інфраструктури України в європейський енергетичний простір; скорочення споживання природного газу з одночасною диверсифікацією його імпорту зі Словаччини, Польщі, Угорщини.

Україна є нетто-імпортером за основними видами продукції хімічної промисловості (крім добрив). Найбільше в Україну з ЄС імпортується фармацевтична продукція – 6,45%, екстракти дубильних 1,26%, ефірні олії – 2,13%, мило, поверхнево-активні органічні речовини – 1,13%.

З кінця 1990-х років український ринок медпрепаратів безперервно наповнювався імпортною фармацевтичною продукцією. За ініціативою Кабінету Міністрів України 22 грудня 2014 р. у Верховній Раді України зареєстровано законопроект «Про внесення зміни до статті 9 Закону України «Про лікарські засоби» щодо спрощення державної реєстрації лікарських засобів» за № 1579 [12]. Пропонується здійснювати реєстрацію всіх без винятку ліків (оригінальних, генеричних, традиційних), вироблених в Австралії, Канаді, США, Швейцарії, Японії або країнах-членах ЄС, за 5 днів. Ухвалення цієї вочевидь неєвропейської норми призведе до здорожчання ліків для населення. Стосовно вітчизняних виробників ця норма має дискримінаційний характер і свідчить про потужне лобі імпортерів. Крім того, прийняття законопроекту у запропонованій редакції негативно впливатиме на розвиток ві-

тчизняної фармацевтичної промисловості та погіршить інвестиційний клімат [10].

Поглиблення імпортозалежності спостерігається і в зовнішній торгівлі щодо товарів розділу «Полімерні матеріали, пластмаси та каучук». Найбільшу частку в загальному обсягу імпорту традиційно становили полімерні матеріали та пластмаси (6,98% від загального імпорту). Імпорт полімерів і пластмас в Україні зростає швидкими темпами, що пояснюється незначними обсягами виробництва цієї продукції та зростаючим попитом на неї.

Целюлозно-паперова галузь промисловості України є імпортозалежною. Основним імпортним товаром є картон та папір, сировина для виробництва яких в нашій країні практично відсутня. У 2013 р. обсяги постачання картону та паперу з ЄС перевищили імпорт на 1070,5 млн дол, проти -853,2 млн дол у 2007 р. У 2015 р. цей показник знизився до -469,03 млн дол, при цьому частка у загальному імпорті цієї продукції залишалась протягом досліджуваного періоду майже на одному рівні від 4,1% у 2007 р. до 3,40% у 2015 р.

Розраховувати на значне насичення внутрішнього ринку імпортозамінною вітчизняною картонно-паперовою продукцією можливо в разі створення в країні потужностей з випуску целюлози та забезпечення розвитку ринку вторинної сировини; реконструкції та модернізації діючих машин; удосконалення технологічних схем виробництва; впровадження ефективних технологічних добавок.

Для товарів розділу «Текстиль та вироби з текстилю» притаманна стрибкоподібна зміна частки у загальному обсязі імпорту товарів з ЄС. Так, якщо у 2008 р. цей показник дорівнював 2,7%, то у 2009 р. він був максимальним – 3,9%. Після зниження у 2012 р. частка обсягів ввезення текстильної продукції почала поступово зростати і у 2015 р. становила 3,46%. Найбільше Україна імпортує з ЄС вати, синтетичних або штучних штапельних волокон, бавовни та текстильних матеріалів (0,46%, 0,39%, 0,34% від загального обсягу імпорту товарів з ЄС у 2015 р).

З метою захисту української текстильної промисловості для торгівлі живим одягом встановлені спеціальні умови лібералізації. Так, одночасно із поступовим (впродовж 5 років) зниженням увізного мита запроваджуються вхідні ціни, які будуть встановлюватись у євро за кілограм чистої ваги [14].

Причинами важкого стану підприємств легкої промисловості є висока матеріаломісткість виробництва та використання дорогої імпоротної сировини через відсутність достатньої кількості власної. Тому вітчизняні товари є високоякісними, але не конкурентоспроможними за ціною порівняно з імпортною продукцією. Угода про асоціацію передбачає зменшення до нуля митних зборів на імпортну сировину, устаткування та запчастини до нього, що використовуються в текстильній промисловості України. Тому зниження вартості цих складових призведе до зменшення собівартості готової вітчизняної продукції [7].

Обсяги імпорту товарів розділу «Недорогоцінні метали та вироби з них» є значними, незважаючи на те, що вони становлять основу експортного потенціалу України. Традиційно імпортні поставки з ЄС складає продукція, що не виро-

бляється в країні або виробляється в недостатній кількості: високоякісні чорні метали та вироби з них, алюміній, інструменти та ножові вироби. Протягом досліджуваного періоду спостерігається певне зменшення частки недорогоцінних металів у загальному обсязі імпорту з країн ЄС (з 6,35 до 5,08% у 2007-2015 рр.) переважно завдяки зменшенню імпорту чорних металів (1,7% до 1,45%) та виробів з них (з 2,3% до 1,62%).

За досліджуваний період від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами розділу «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» з країнами ЄС змінювалось стрибкоподібно. У 2009 р. цей показник становив – 2073,5 млн дол, що в 2,7 раза менше ніж у 2008 р. У 2011 р. від'ємне сальдо знову зросло до – 4271,79 млн дол, а потім почало стрімко знижуватись і у 2015 р. становило – 865,74 млн дол. Такі зміни у структурі імпорту цього розділу УКТЗЕД відбувалися передусім через коливання частки імпорту високотехнологічної продукції: реакторів ядерних, котлів, машин з 19,42 до 10,24%.

Основні показники економічної безпеки машинобудівельної галузі погіршуються і не відповідають пороговому значенню, а саме: часткою машинобудування в промисловому виробництві; дефіцитом зовнішньоторговельного балансу продукції; імпортною залежністю внутрішнього ринку цього товару; експортною залежністю від кон'юнктури зовнішніх ринків; ступенем зносу основних засобів; обсягом інвестицій в основний капітал; інноваційною активністю підприємств [6].

Стрімке і безупинне зниження частки товарів розділу «Транспортні засоби та шляхове обладнання» у загальному імпорті товарів в Україну з ЄС з 15,73% у 2007 р. до 5,66% у 2015 р. відбувалося внаслідок зменшення обсягів постачань імпортних наземних транспортних засобів, крім залізничних (з 15,12% до 5,41%). За досліджуваний період від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарів цієї групи зменшилося у 3 рази і у 2014 р. становило – 708,42 млн дол.

Основними проблемами українського автомобілебудування є відносно низький техніко-економічний рівень, слабо розвинуте виробництво комп-лектуючих, неналежна реалізація потенціалу міжнародного науково-технічного співробітництва, відставання у впровадженні екологічних

стандартів, невирішеність проблеми утилізації старих автомобілів [6].

Проте Україна згідно з умовами ЗВТ з ЄС може застосовувати захисні заходи у формі вищої ставки ввізного мита до легкових автомобілів походженням з ЄС, що може негативно позначитись на розвитку суміжних секторів економіки. Споживачі не зможуть скористатись перевагами лібералізації торгівлі. До того ж, з 1 січня 2016 р. в Україну заборонено ввозити автомобілі, які не відповідають екологічним вимогам стандарту Євро-5 (норми за викидами).

Висновки і пропозиції. У двосторонній торгівлі між Україною та ЄС протягом досліджуваного періоду зберігається негативне сальдо, що обумовлено випередженням темпів зростання імпорту товарів з країн співтовариства над темпами зростання експорту. Поглиблення імпортозалежності спостерігається в зовнішній торгівлі майже за всіма розділами товарів УКТЗЕД. Найбільшу частку серед увезеної продукції займають мінеральні продукти, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, механічне обладнання; машини та механізми, електрообладнання та їх частини. В умовах подальшої лібералізації тарифного регулювання імпорту це призведе до зменшення обсягів випуску національної продукції інвестиційного характеру та зниження рівня промислового розвитку країни.

Інтеграція України в ЄС приховує в собі загрози для розвитку вітчизняних виробників: збільшення на внутрішньому ринку конкуруючого імпорту за ймовірного продовження обмеження вітчизняного експорту до країн ЄС через невідповідність європейським стандартам; асиметрія у зобов'язаннях по імпортних тарифах на певну продукцію, взятих на себе Україною та ЄС.

Дієвими напрямками врівноваження товарної структури імпорту з ЄС можуть стати: активізація процесу імплементації у виробництво енергозберігаючих технологій з метою послаблення тиску зростання цін на енергоносії; підтримка процесу імпортозаміщення, зокрема у хімічній галузі та легкій промисловості, здатних виготовляти національну продукцію як альтернативу імпортній; підвищення продуктивності праці шляхом впровадження як технологічних, так і організаційних інновацій у виробництво.

Список літератури:

1. Андрійчук В. Г. Вплив угоди про асоціацію між Україною та ЄС на митно-тарифне регулювання і зовнішньоторговельний режим сторін / В. Г. Андрійчук, Є. І. Іванов // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2014. – № 3. – С. 4–15.
2. Бізнес по-європейськи. Зміни для виробників харчових продуктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa-torgivlia.org.ua/agreement-for-food>
3. Гейць В. М. Оцінка впливу Угоди про асоціацію / ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України / В. М. Гейць; за ред. В. М. Гейця, Т.О. Осташко, Л.В. Шинкарук. – К. – 2014. – С. 3-101.
4. Збарський В. К. Аналіз організаційно-правового забезпечення ринку м'яса в Україні / В. К. Збарський // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. – 2015. – Вип. 1 (45). Т. 2. – С. 218-224 – (Серія «Економіка»).
5. Зовнішня торгівля України товарами з країнами ЄС. – Сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Кизим М. О. Можливості і загрози від членства України в СОТ для машинобудування в умовах співпраці з країнами ЄС і Митного союзу ЄвразЕС / М. О. Кизим, А. Д. Олійник, І. Ю. Матюшенко та ін. // БІЗНЕС ІНФОРМ. – 2014. – № 2. – С. 59-70.
7. Мельник М.І. Проблеми питання розвитку легкої промисловості України в умовах створення ЗВТ з ЄС [Електронний ресурс] / М.І. Мельник, Р.Є. Яремчук. – С. 2 – Режим доступу: ird.gov.ua/irdp/e20150304.pdf
8. Непряхіна Н. Алкогольно-тютюновий експорт та імпорт звільнять від ліцензій [Електронний ресурс] / Н. Непряхіна, М. Цатурян // РБК –Україна. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/analytics/alkogolnotabachnyy-eksport-import-osvobodyat-1437718360.html>

9. Нова енергетична стратегія України до 2020 року: безпека, енергоефективність, конкуренція. – Центр Разумкова. – Базовий варіант для обговорення із громадськістю [Електронний ресурс]. – С. 12 – Режим доступу: [http://www.uceps.org/upload/Draft%20Strategy_00%20\(7\).pdf](http://www.uceps.org/upload/Draft%20Strategy_00%20(7).pdf)
10. Приходько О. До чого веде урядова ініціатива щодо спрощення реєстрації імпортованих ліків в Україні? [Електронний ресурс] / О. Приходько // Аптека.ua. – 2014. – С. 1. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/318228>
11. Про внесення зміни до статті 9 Закону України «Про лікарські засоби» щодо спрощення державної реєстрації лікарських засобів: Законопроект за № 1579 // Аптека.ua. – 2014 // www.apteka.ua/article/317889
12. Радзівська С. О. Торговельно-економічні зв'язки України з країнами ЄС та ЄУП: сучасний стан та перспективи розвитку / С. О. Радзівська // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – № 3. – С. 42–62.
13. Сібекіна А. Ю. Зона вільної торгівлі як найважливіший чинник ефективної динамізації економіко-інтеграційних процесів України / А. Ю. Сібекіна // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – № 5–6. – С. 59–67.
14. Стріжик У. Р. Аналітичне забезпечення зміни витрат на виробництво продукції легкої промисловості України в умовах глобалізації / У. Р. Стріжик // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – 2014. – № 797: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 410–416.
15. Шинкарук Л. В. Прогнозні оцінки розвитку національної економіки в умовах створення ЗВТ з ЄС / Л. В. Шинкарук, І. В. Барановська, О. А. Герасімова // Економіка і прогнозування. – 2013. – № 3. – С. 38–58.
16. Шубавська О.В. Інтеграційні перспективи України: переваги та ризики для аграрного сектора / О.В. Шубавська, К.О. Прокопенко // Економіка України. – 2014. – 1 (626). – С. 63–72.

Мельник Т.Н., Туницкая Ю.Н.

Киевский национальный торгово-экономический университет

АНАЛИЗ ТОВАРНОЙ СТРУКТУРЫ ИМПОРТА УКРАИНЫ ИЗ СТРАН ЕС

Аннотация

В статье определены основные тенденции внешней торговли Украины с ЕС. Проанализированы структура и динамика импорта товаров из стран сообщества за период с 2007 по 2015 гг. Исследованы предпосылки ее формирования. Определены угрозы для отечественного рынка от либерализации тарифной защиты в условиях действия зоны свободной торговли. Предложены пути уравнивания товарной структуры импорта из ЕС.

Ключевые слова: импорт, зона свободной торговли, евроинтеграция, импортозависимость, импортная пошлина.

Melnik T.M., Tunitska J.M.

Kyiv National University of Trade and Economics

ANALYSIS COMMODITY STRUCTURE OF IMPORTS FROM THE EU IN UKRAINE

Summary

In the article the basic tendencies of foreign trade of Ukraine with the EU are identified. The structure and dynamics of imports from the Community for the period from 2007 to 2015 are analyzed. The preconditions of its formation are identified. The threats to the national market of tariff protection liberalization in the conditions of action FTA are identified. The ways of balancing the commodity structure of imports from the EU are proposed.

Keywords: import, free trade zone, European integration, importozalezhnist, the import duty.